

**Қазақстан Республикасы экология және
табиғи ресурстар министрлігі**

«Қазгидромет» РМК

**Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №74
(Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)**

«17-19» тамызға 2024 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «16» тамыз күні 20 сағаттан «19» тамыз күні 20 сағ. дейін 2024 ж.)

құрастырылған уақыты: 16.08.2024 ж.

Мекен жайы : Астана қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Калманбаева Р.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Букабаева А.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: ugpastana@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-53-38	e-mail: seli@meteo.kz

**2024 жылғы «17» тамызға
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы**

Іле Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Батыс желі 9-14, найзағай кезінде екпіні 18-23 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 21-26 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 9-14, күндіз 13-18 градус жылы.
Күнгеі Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-8 мм), найзағай. Батыс желі 9-14, найзағай кезінде екпіні 18-23 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 20-25 градус жылы.
Теріскей Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-6 мм), найзағай. Батыс желі 9-14, найзағай кезінде екпіні 18-23 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 23-28 градус жылы.
Жетісу Алатау	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 16-21 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 15-20 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-3 мм), найзағай болады. Солтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-батыс желіне ауысады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с болады. Ауа температурасы түнде 11-16, күндіз 21-26 градус жылы болады.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-3 мм), найзағай болады. Солтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-батыс желіне ауысады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с болады. Ауа температурасы түнде 11-16, күндіз 21-26 градус жылы болады.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Күндіз өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай болады. Солтүстік-батыстан, батыстан жел соғады, күші 8-13, күндіз екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 9-14, күндіз 17-22 градус жылы болады.
Өгем жотасы	Күндіз өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай болады. Солтүстік-батыстан, батыстан жел соғады, күші 8-13, күндіз екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 11-16, күндіз 19-24 градус жылы болады.
Маңғыстау таулары	Түнде кей жерлерде жаңбыр (1-3 мм), найзағай. Жел солтүстік-батыстан күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 15-20, күндіз 25-30 жылы.
Сауыр	Күндіз жаңбыр (1-3 мм), найзағай. Жел солтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 25-30, кей жерлерде 18 градус жылы.
Тарбағатай	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Жел солтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 16-21, күндіз 25-30, кей жерлерде 33 жылы.
Қазақстандық Алтай	Кей жерлерде жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Жел солтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 16-21, кей жерлерде 11, күндіз 27-32, кей жерлерде 24 жылы.

2023 жылғы "18-19" тамызға арналған **ҚР таулы аумағы бойынша консультативтік болжам**

Алматы: жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1,0-15,0 мм), найзағай. Ауа температурасы 18 тамызда түнде 8-13, күндіз 16-21 градус жылы, 19 тамызда түнде 13-18, күндіз 20-25 градус жылы.

Жетісу: жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1,0-15,0 мм), найзағай. Ауа температурасы 18 тамызда түнде 8-13, күндіз 15-20 градус жылы, 19 тамызда түнде 13-18, күндіз 20-25 градус жылы.

Жамбыл: жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1,0-15,0 мм), найзағай. Ауа температурасы 18 тамызда түнде 10-12, күндіз 18-20 градус жылы, 19 тамызда түнде 10-12, күндіз 22-24 градус жылы.

Түркістан: 18 тамызда өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай болады. Солтүстік-батыстан, батыстан жел соғады, күші 8-13, екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 17-22 градус жылы болады.

Өгем: 18 тамызда өткінші жаңбыр (1-5мм), найзағай болады. Солтүстік-батыстан, батыстан жел соғады, күші 8-13, екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 19-24 градус жылы болады.

Маңғыстау: жауын-шашынсыз. Ауа температурасы түнде 15-20, күндіз 25-30 градус жылы.

Абай: 18 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1,0-15,0 мм), найзағай. 19 тамызда жаңбыр, түнде кей уақыттарда қатты жаңбыр (1,0-15,0 мм), найзағай. Ауа температурасы 18 тамызда түнде 13-15, күндіз 27-29 градус жылы, 19 тамызда түнде 10-12, күндіз 24-26 градус жылы.

Шығыс Қазақстан: 18 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1,0-15,0 мм), найзағай. 19 тамызда жаңбыр, түнде кей уақыттарда қатты жаңбыр (1,0-15,0 мм), найзағай. Ауа температурасы 18 тамызда түнде 13-15, күндіз 27-29 градус жылы, 19 тамызда түнде 10-12, күндіз 24-26 градус жылы.

2024 жылғы 16 тамыздағы жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде су деңгейінің ауытқуы бақыланды. Медеу – Кіші Алматы ө., Қаскелен қ. – Қаскелен ө., және Талғар қ. – Талғар ө. гидрологиялық бекеттерінде су деңгейі 3 см-ге дейін көтерілді. Температуралық фон 10 °С-тан 26 °С оң мән аралығында. 16 тамызда таңғы сағат 5 те нөлдік изотерма 4677 м биіктікте болды.

**2024 ж. "16" тамыздағы
Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер**

№	Өзен	Пункт	Биіктік, м	Ауа температурасы, °С			Жауын-шашын, мм		Су деңгейі, см		Су өтімі, м ³ /с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.), см	Лайлылық
				Макс. 15.08	Мин. 15.08	08 сағ. 16.08	Күндіз 15.08	Түнде 16.08	Орт. 15.08	08 сағ. 16.08	Орт. 15.08	Макс. 15.08	08 сағ. 16.08		
1	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС	3017	17.2	10.1										
2	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС ГБ	3017			12.0			276	275				-1	*
3	Кіші Алматы	Тұйықсу а/б ГБ	2466			18.0			566	562				-5	*
4	Кіші Алматы	Шымбұлақ МС	2200	25.2	15.4		4.2								
5	Кіші Алматы	Сарысай ө. сағасынан төмен ГБ	1928			20.0			286	283	3.96	4.24	3.67	0	0
6	Кіші Алматы	Медеу ГБ	1700			21.0		0.3	119	117				+2	*
7	Батарейка	Просвещенец д/ү ГБ	1569			24.0			49	49	0.09	0.09	0.09	0	0
8	Кіші Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			22.0			196	195	3.22	3.30	3.13	0	*
9	Бұтақ	Бұтақ а. ГБ	1475			23.0		1.0	250	250				0	*
10	Үлкен Алматы	Көлден 1.1 км биіктікте ГБ	2654			16.0			324	321	6.09	7.43	4.74	0	*
11	Үлкен Алматы	Проходной ө. сағасынан 2 км жоғары ГБ	1471			21.0			280	280				0	*
12	Құмбел	саға ГБ	2150			18.0		1.0	87	87				0	0
13	Проходная	саға ГБ	1422			18.0			288	286	3.38	3.62	3.15	0	0
14	Терісбұтақ	саға ГБ	1362			19.0			211	211	1.29	1.29	1.29	0	*
15	Қаскелен	Қаскелен қ. ГБ	1133			26.0		1.0	304	303	9.2	9.8	9.0	+1	*
16	Түрген	Таутүрген а. ГБ	1054			25.0			125	123	13.7	15.9	11.6	0	1
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			21.0			234	233				0	*
18	Талғар	Талғар қ. ГБ	1199			24.0			221	214				+3	*
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ	2500	21.0	12.8		0.3		797	812				+20	*
20	Баянкөл	Баянкөл а. ГБ*													
21	Көктал	Аралтөбе а. ГБ				20.0			232	232	9.02	9.02	9.02	0	*
22	Мерке	Улбугуй қыс. ГБ							131	130	6.55	6.78	6.32	0	*

Ескертпе:

* - деректер жоқ

«17-19» тамызға 2024 ж.

Қазақстанның таулы аумағына жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы кеңес беру

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Жалпы маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жоғары. Нөлдік изотерма таңғы сағат 5-те 4677 м биіктікте болды. 17 тамызда кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 18, 19 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-15 мм), найзағай. Іле Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. Кіші және Үлкен Алматы өзендерінің алаптары үшін сел түзуші факторлардың критерийлеріне жеткен кезде дауылды ескерту беріледі.
	Күнгеі Алатауы	Жалпы маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жоғары. 17 тамызда кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-8 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 18, 19 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-15 мм), найзағай. Күнгеі Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
	Теріскей Алатау	Жалпы маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жоғары. 17 тамызда кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-6 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 18, 19 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-15 мм), найзағай. Теріскей Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
Жетісу	Жетісу Алатауы	Жалпы маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жоғары. 17 тамызда күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 18, 19 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-15 мм), найзағай. Жетісу Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Жалпы маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жоғары. 17 тамызда кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-3 мм), найзағай болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 18, 19 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1,0-15,0 мм), найзағай. Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Жалпы маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жоғары. 17 тамызда күндіз өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 18 тамызда өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 19 тамызда жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	17 тамызда түнде кей жерлерде жаңбыр (1-3 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 18, 19 тамызда жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.

Абай	Тарбағатай	<p>17 тамызда күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 18 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-15 мм), найзағай. Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.</p> <p>19 тамызда жаңбыр, түнде кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-15 мм), найзағай. Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.</p>
Шығыс Қазақстан	Сауыр	<p>Жалпы маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жоғары. 17 тамызда күндіз жаңбыр (1-3 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 18 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-15 мм), найзағай. Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.</p> <p>19 тамызда жаңбыр, түнде кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-15 мм), найзағай. Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.</p>
	Қазақстандық Алтай	<p>Жалпы маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жоғары. 17 тамызда кей жерлерде жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 18 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1,0-15,0 мм), найзағай. Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.</p> <p>19 тамызда жаңбыр, түнде кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-15 мм), найзағай. Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.</p>

Сел қауіптілігінің деңгейі (5 Қосымша)

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (6 Қосымша)

Сел қауіптілігінің деңгейі

Сел қауіптілігінің деңгейлері	Сел қауіптілігінің деңгейін анықтайтын факторлар	Сел үдерісінің даму ықтималдылығы	Қауіптілік дәрежесі	Қорғау шаралары
	<p>Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, сұйық жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығының жоғары мәндері</p>	<p>Негізгі өзен аңғарында сел үдерісінің даму ықтималдығының жоғары болуы және негізінен таулардан шыға берісте сел массасының шөгуі</p>	<p>Өзен аңғарында және таулардан шыға берісте орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне үлкен қауіптілік</p>	<p>Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру</p>
	<p>Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, болжанатын сұйық жауын-шашынның мөлшерінің жоғары мәндері</p>	<p>Селдің негізгі өзен аңғарына шығу ықтималдығы және онда сел массасының шөгуі</p>	<p>Өзен аңғарында орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне потенциалды қауіптілік</p>	<p>Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру</p>
	<p>Сел қалыптасуының потенциалды ошақтары болған кезде төмен таулы аймақтағы салыстырмалы түрде төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығы</p>	<p>Селдің пайда болу ықтималдығы шамалы</p>	<p>Төмен таулы аймақтағы селдің пайда болу аймағындағы адамдар үшін потенциалды қауіптілік</p>	<p>Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу</p>
	<p>Төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның, сел пайда болу ошақтарының болмауы</p>	<p>Селдің қалыптасу жағдайлары жоқ</p>	<p>Қауіптілік жоқ</p>	

Ақпаратты пайдалану кезінде "Қазгидромет" РМК-ға сілтеме міндетті

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін (әсіресе арнаның бұрылыстарында), ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел ағынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Қатты жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына (жайылмасына), құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.